

вона є оригіальною та неповторною, а також в разі закріплення її на будь-якому матеріальному носії.

У вітчизняному законодавстві все ще існують прогалини і неточності, що стосуються регулювання реклами, тому на даний час стоїть питання про необхідність більш ретельного підходу до регламентації особливостей використання і охорони інтелектуальної власності в рекламі. Законодавцем повинні бути розглянуті головні «слабкі місця» нормативної бази регулювання даних відносин: договірні відносини, умови поширення рекламної інформації, відповідальність конкретних осіб за рекламні правопорушення і т. д.

Список використаної літератури:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
2. Закон України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-XII від 23.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 13. — Ст. 64.
3. Закон України «Про рекламу» № 270/96-ВР від 03.07.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181
4. Бован К. С. Особливості використання об'єктів авторського права у рекламі / К. С. Бован // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право. – 2012. – № 2. – С. 76-79.
5. Штефан О. О. Реклама як самостійний об'єкт авторського права / Олена Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2008. – № 5. – С. 3-10.

Ключові слова: реклама, авторське право, інтелектуальна власність.

Ключевые слова: реклама, авторское право, интеллектуальная собственность.

Key words: advertising, copyright, intellectual property.

БАХУР ОЛЕКСАНДР ВАЛЕРІЙОВИЧ

*Донецький національний університет імені Василя Стуса,
аспірант кафедри цивільного права і процесу*

РОЗВИТОК СУДОВОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

В останні роки в Україні послідовно створюються умови для належного судового захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності суб'єктами підприємницької діяльності. Судова практика свідчить, що визначальна роль у забезпеченні такого захисту належить господарським судам, адже значна кількість спорів щодо захисту прав інтелектуальної власності в процесі своєї діяльності виникають між суб'єктами господарювання.

Судова форма захисту є найбільш поширеною серед юрисдикційних форм захисту прав інтелектуальної власності у сфері господарювання. Право на захист гарантується Конституцією України й відноситься до основоположних прав людини, гарантованих міжнародними актами. У першу чергу – Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, статтею 6 якої закріплено право на справедливий судовий розгляд [1].

Зі створенням Вищого суду з питань інтелектуальної власності, який згідно ст. 31 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визнається вищим спеціалізованим судом як суд першої та апеляційної інстанції з розгляду окремих категорій справ у системі судоустрою [2], всі справи у спорах щодо прав інтелектуальної власності будуть розглядатись у порядку господарського судочинства (п. 4 ст. 3 Господарського процесуального кодексу [3]).

Чинною редакцією ГПК України змінено правила юрисдикції, за якими розмежування судової юрисдикції здійснюється передусім залежно від предмета, а не суб'єктного складу сторін спору.

У господарських спорах, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, Вищий суд з питань інтелектуальної власності розглядатиме справи щодо прав інтелектуальної власності, зокрема: справи щодо прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, торговельну марку (знак для товарів і послуг), комерційне найменування та інших прав інтелектуальної власності, в тому числі щодо права попереднього користування; справи у спорах щодо реєстрації, обліку прав інтелектуальної власності, визнання недійсними, продовження дії, дострокового припинення патентів, свідоцтв, інших актів, що посвідчують або на підставі яких виникають такі права, або які порушують такі права чи пов'язані з ними законні інтереси; справи про визнання торговельної марки добре відомою; справи у спорах щодо прав автора та суміжних прав, в тому числі спорах щодо колективного управління майновими правами автора та суміжними правами; справи у спорах щодо укладання, зміни, розірвання і виконання договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, комерційної концесії; справи у спорах, які виникають із відносин, пов'язаних із захистом від недобросовісної конкуренції, щодо: неправомірного використання позначень або товару іншого виробника; копіювання зовнішнього вигляду виробу; збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; оскарження рішень Антимонопольного комітету України із визначених цим пунктом питань (ст.20 ГПК).

Зарубіжний досвід свідчить про виразну тенденцію до виокремлення з різним ступенем самостійності судових органів, які спеціалізуються на вирішенні справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності. Це переконує у своєчасності вдосконалення національної судової системи щодо створення окремого судового органу, який має спеціалізуватися на розгляді відповідних справ [4, с.40-41].

У національному законодавстві закладено основу для створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності, що дає вагомі підстави

сподіватися на зміцнення правопорядку у сфері використання результатів інтелектуальної власності [4 с.42].

Вищий суд з питань інтелектуальної власності буде діяти як суд першої та апеляційної інстанції з розгляду окремих категорій справ (ч.1 ст.31 Закону України «Про судоустрій і статус суддів») [2]. Перша інстанція буде розглядати усі спори, що стосуються питань інтелектуальної власності, а апеляційна переглядатиме дані спори в межах своєї юрисдикції. Разом з тим, Законом не визначено який суд переглядатиме справи у касаційному порядку, хоч логічним є те, що цим органом, з урахуванням судової системи України, може бути тільки Верховний Суд.

Як зазначає І.Ф. Коваль, такий підхід потребує додаткового дослідження, беручи до уваги, що це знову може призвести до проблем розмежування юрисдикцій судів апеляційної та касаційної інстанцій і формування різної практики розгляду справ про захист інтелектуальної власності на стадії їх перегляду. За часів існування господарських і адміністративних судів так і не було сформовано узгодженої практики розмежування юрисдикційної приналежності спорів у сфері інтелектуальної власності [4, с.42].

Указом Президента України від 29 вересня 2017 року [5] визначено питання щодо утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Натомість чинна редакція статті 125 Основного Закону передбачає, що суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя. Тому, враховуючи вище викладене, слід прийняти спеціальний закон, а саме Закон України «Про вищий суд з питань інтелектуальної власності», в якому чітко прописати загальні положення, організацію діяльності даного суду, порядок зайняття посади судді, особливості статусу суддів, а також особливості забезпечення діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Наприклад, Вищий антикорупційний суд як спеціалізований суд, утворений окремим спеціальним законом [6].

В ст. 125 Конституції України також передбачено, що відповідно до закону можуть діяти вищі спеціалізовані суди [7]. Для розгляду окремих категорій справ відповідно до цього Закону в системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди (ст. 17 Закону «Про судоустрій і статус суддів»). Чинним законодавством не визначено за яких умов суд може розпочати роботу, як визначається день його роботи та його апеляційної палати. Також відсутня норма щодо перехідних положень стосовно розгляду справ.

Вищі спеціалізовані суди розглядають справи, які віднесені до їх юрисдикції процесуальним законом (ст. 31 Закону «Про судоустрій і статус суддів»). Таким чином, необхідним є внесення змін до процесуального кодексу, а саме до Господарсько-процесуального кодексу України, а також створення окремого процесуального кодексу щодо розгляду спорів з питань інтелектуальної власності. Як приклад, у національному законодавстві у жовтні 2018 року був прийнятий Кодекс України з процедур банкрутства [8].

Господарський процесуальний кодекс України відносить до юрисдикції суду розгляд у першій інстанції усіх справ у спорах, які виникають у даній сфері, в тому числі і у спорах з публічно-правовою складовою, за участю державних органів, а також фізичних осіб, які не мають статусу підприємницької діяльності. Перелік справ який зазначений в ГПК України є неповним, слід внести корективи, оскільки це може призвести до різного застосування норм судами. Однією із основних проблем щодо визначення юрисдикції є відсутність в ГПК України, що суд розглядатиме спори фізичних чи юридичних осіб із державним органом, суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішення нормативно-правовим актом чи індивідуальних актів.

Що стосується забезпечення касаційного перегляду судових рішень Вищого суду з питань інтелектуальної власності, виникає питання хто має переглядати Касаційний цивільний суд чи Касаційний господарський суд. Доцільним було б створення окремої палати Верховного Суду, оскільки не логічним є те, що рішення суду переглядатимуться в різних судах, залежно від того, на підставі яких процесуальних норм воно винесено – ГПК України чи ЦПК України.

Окремої уваги заслуговує можливість забезпечення незалежності апеляційної палати Вищого суду з питань інтелектуальної власності. В ст. 31 Закону «Про судоустрій і статус суддів» передбачено, що Апеляційна палата вищого спеціалізованого суду діє у його складі на засадах інституційної, організаційної, кадрової та фінансової автономії. Але слід враховувати, що апеляційна палата не є самостійним учасником правовідносин, бо не наділена дієздатністю, не має статусу юридичної особи. Суд є юридичною особою, якщо інше не визначено законом (ст. 19 Закону «Про судоустрій і статус суддів»). Тобто юридичною особою є Вищий суд з питань інтелектуальної власності. Звідси і питання матеріального забезпечення, що вирішуються головою суду. Іншою проблемою є наявність єдиного органу суддівського самоврядування – збори суддів.

Вищий суд з питань інтелектуальної власності буде функціонувати в місті Києві, як визначено Указом Президента України від 29 вересня 2017 року. Однак питання розташування цього суду спричинило спірні думки з боку науковців та громадян щодо рівного доступу до правосуддя усіх учасників справ [9, с.16; 10, с.28].

Однак погодитись із цим важко, оскільки розташування спеціалізованого суду у м. Києві є доречним, адже наразі у судовій системі створені та продовжують вдосконалюватись належні умови доступу учасників до розгляду їхніх справ. За допомогою електронних ресурсів, наприклад такого як «Електронний суд» особи мають змогу безперешкодно подати до суду будь-які документи, заяви, клопотання тощо, брати участь в судових засіданнях за допомогою відеоконференції, отримувати на електронну адресу копії ухвал та рішень тощо.

Разом з тим, процесуальне законодавство дозволяє через незначну складність та/або малозначність, розглядати справи у спрощеному провадженні, як правило без виклику сторін, тобто у письмовому провадженні. В таких випадках особиста участь сторін виключається,

суд при вирішенні спору покладається на наявні у справі матеріали, що були надані сторонами. Отже тут визначну роль відіграє принцип змагальності сторін при зібранні відповідних доказів, якими вони обґрунтовують свої вимоги, та надані суду, аніж їхня особиста присутність у судовому засіданні.

Список використаної літератури:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11.05.1994 р., Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII зі змінами. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. № 1799-XII. зі змінами. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
4. Коваль І.Ф. Щодо правового статусу Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Теорія і практика інтелектуальної власності – 5/2016. С.39-44
5. Указ Президента України № 299 від 29 вересня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299/2017>.
6. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018р. № 2447-VIII зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>.
7. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996, №30, ст. 141.
8. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. Відомості Верховної Ради України. 2019, № 19, ст.74.
9. Попередні рекомендації щодо удосконалення законодавства України, пов'язаного зі створенням та діяльністю Вищого суду з права інтелектуальної власності в Україні. Центр вивчення комерційного права Університет Квін Мері у місті Лондон. 2019. URL: https://uba.ua/documents/-2019/Preliminary%20Recommendations%20on%20IP%20Court_Ukr.pdf.
10. Проект щодо суду з питань ІВ в Україні. Проект Міністерства Закордонних справ та розвитку Великої Британії з надання технічної допомоги у створенні Вищого суду з питань інтелектуальної власності в Україні. Підсумковий звіт те рекомендації. Центр вивчення комерційного права Університет Квін Мері у місті Лондон. 2020. URL: https://www.qmul.ac.uk/media/qmul/media/2019/Report_QM_10.28_UKR.pdf.

Ключові слова: інтелектуальна власність, захист прав інтелектуальної власності, Вищий суд з питань інтелектуальної власності, спеціалізований суд, юрисдикція, процесуальне законодавство.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, защита прав интеллектуальной собственности, Высший суд по вопросам интеллектуальной собственности, специализированный суд, юрисдикция, процессуальное законодательство.

Key words: intellectual property, protection of intellectual property rights, High Court of Intellectual Property, specialized court, jurisdiction, procedural legislation.